

ארבעה סיפורים על אדמו"ר הזקן.

ללמוד איך להתפלל:

אחד מנכדיו הרבנים סיפר שבימים ההם נשמע בעולם שמע תלמידי רבינו הבעש"ט [הבעל שם טוב] נשמתו עדן וביותר שם מיזעריטש ששם מתפללים הרבה. וגם נשמע אז שם ווילנא ששם לומדים הרבה. והיה שוקל בדעתו אם לילך לוויילנא אם למיזעריטש. ואחר כך אמר ללמוד כמדומה לי שאני יכול אך איך להתפלל איני יודע עדיין כלל על כן שם פעמיו למיזעריטש. ועל דרכו והילוכו בקודש הסכימה גם אשתו (מחמת היסורים שהיו להם בבית אביה) רק שלקחה ממנו תקיעת כף שלא ישתהה שם יותר משנה ומחצה. ובמה לנסוע לא נתנו לו על כן הלך ברגליו. ומאיש נאמן שמענו שזוגתו השיגה עבורו סך שלשים רובל כסף ונתנה לו [ש]על הדרך יקנה סוס עם עגלה ונסע הוא עם אחיו הגדול רבי יהודה לייב נשמתו עדן. והנה הוא לקח רשות מזוגתו כנ"ל. אך ר' יהודה לייב לא לקח רשות כו'. ובבואם לארשא מת הסוס. ותלה רבינו סיבת הדבר על שר' יהודה לייב לא לקח רשות כו'. ואמר לו כפי הנראה שאתה אינך צריך לנסוע על כן תחזור לביתך ואני אלך לשם. ומכל מה שאשיג שם אחלק גם לך איזה חלק (בלשון אשכנז אמר: וועל איך דיר אויך איין טיילין) ומשם הלך ברגליו.

' ונקלותי עוד מזאת':

רבינו הי' מכבדה מאד עכ"ז [עם כל זה] ובפרט אחר בואו מפ"ב [מפטרבורג]. ושמענו שכשבא רבינו ללאזני והתחילו לנסוע אליו ראה רבינו דרך החלון שנוסעים המונים המונים. ונפל לארץ והתחיל להתגולל וצעק בקול מה רוצים ממנו מה נוסעים אלי מה ראו בי כו'. ונכנסה היא אליו ואמרה לא אליך הם נוסעים כ"א [כי אם] באשר שאתה היית אצל הה"מ [הרב המגיד] נ"ע [נשמתו עדן] ע"כ [על כן] מבקשים אותך שתספר להם מה ששמעת ממנו. א"ל [אמר לה] רבינו אם רק זאת מבקשים אמלא בקשתם. אספר אספר. ומאז התחיל לספר עד כי חדל לספור כו'.

איכה:

ישב שם ועיניו צופות וכלות לישועת ה'. אחר כך בא אליו שר הזאנדארמים (שעף זאנדארמי) לקבל דאפראס ממנו. ויתנהו ה' לחן ולחסד בעיני השר. אחד מהרבנים מנכדי רבינו סיפר שכאשר בא השר לשם וראה תואר פני רבינו כי איום הוא ומצאו טרוד בעמקי עשתנותיו הבין שהוא איש רם המעלה. והשר היה גדול בחכמה ובקי בתורתנו הקדושה. ואמר לו השר יש לי שאלה לשאול ממך האם תשיב לי מה שאשאל. ויאמר לו רבינו שאל מה תשאל. אמר לו השר תאמר לי פירוש הפסוק ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו איכה איך שייך שהקב"ה לא ידע איה האדם. ואמר לו רבינו האם מאמין אתה שהתורה היא נצחית וישנה בכל זמן ובכל דור ובכל אדם והשיב לו השר הן אני מאמין בזה. וא"ל רבינו פירוש הפסוק הוא שבכל זמן קורא ה' לכל אדם (על דבר/על דרך הבת קול שמכרזת בכל יום כו') ואומר לו איכה איה אתה בעולם (עיינו בראשית רבה על פי זה) (בלשון אשכנז/אידיש וואו האלסטו אין דער וועלט) הנה להאדם נקצב ימים ושנים שבכל יום ובכל שנה יעשה הטוב עם ה' ועם אנשים. ועל כן התבונן איה אתה בעולמך כמה שנים עברו עליך ומה עשית באותן הימים ושנים. למשל אתה חיית שנים כך וכך (מכוון כמו השנים שהיו אז להשר) מה עשית בהם האם הטבת למי כו'. ונתפעל השר מאד. (שמענו שהשר הכה לו בידו על כתפו ואמר פֶּרְאָבוֹ כו') אח"כ קבל השר מרבינו דאפראסין ורבינו השיב לו על כל דבר בחכמה נפלאה. ובדברים שהיה נוגע לענין דין תורתנו הקדושה השיב מדברי חז"ל המיוסדים על אדני פז. ולבד הדברים הנוגעים לדבר משפטו, ראו ממנו עוד חכמות נפלאות בכמה ענינים שונים. עד שהשר הפליג את רבינו לפני הקיסר שהוא חכם גדול ואיש אלקי ולפי דעתו הוא זכאי בדינו רק המלשינים טפלו עליו עלילות שוא מחמת קנאה כו'.

אורות דתוהו בכלים דתיקון

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ סיפר, שפעם הביא אחד החסידים לאדמו"ר הזקן קופסת טבק מוכספת במתנה. אדמו"ר הזקן מיאן להשתמש בקופסה לשם הטבק, באומרו: "יש איבר אחד באדם שאינו בעל-תאוה, ורוצים גם אותו להלעיט בתאוה?!...!", והשתמש במכסה הכסף המבריק של הקופסה כמראה לכוון את התפילין-של-ראש. פעם סיפרו סיפור זה במעמד כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק (נכדו של אדמו"ר הזקן), והתבטאו שאדמו"ר הזקן שבר את המכסה מהקופסה. העיר אדמו"ר הצמח-צדק: "עניינו של הסבא לא היה לשבור. הוא לא שבר לא את עצמו ולא את הזולת. מסתמא המכסה היה מחובר לקופסה בחוט, והסבא הסיר את החוט המחבר, אבל לשבור הוא לא שבר". לאדמו"ר הצמח-צדק היה ברור בוודאות שרבנו הזקן לא שבר, עד שבגלל זה אמר בביטחון שהסבא לא שבר אפילו את הדומם, אלא רק הסיר את החוט המקשר.